

FFP Zima 1981: MAGIE FILMOVÉ KAMERY

V převážné části polské celovečerní filmové tvorby se prosadila početná skupina mladých režisérů a na první místo co do významu se dostalo takzvané »kino

morálního neklidu«. Jde o fenomén v Polsku hodně diskutovaný, přijímaný někdy nadšeně, někdy s pochybnostmi. Na jedné straně se kladně hodnotí kritičnost, nekompromisnost, odvaha mladých tvůrců, »zakusujících se« do palčivých společenských problémů, na druhé straně je jim vytýkáno schematismus, teovitost, novinářská povrchnost, sklon k neoprávněnému generalizování a v neposlední řadě ignorace estetických požadavků.

Ale jakkoliv bouřlivé byly diskuse o skutečném přínosu publicistického směru, o jednom filmu se nepochybovalo. Tímto filmem byl AMATÉR (Amator, 1979) — druhý celovečerní snímek dokumentaristy Krzysztofa Kieślowského, vyznamenaný postupně Zlatou medailí a cenou FIPRESCI na XI. MFF v Moskvě, Zlatým jantarem na mládežnickém setkání v Koszalinu, Zlatým lvem na národním festivalu v Gdaňsku a nedávno též Zlatým Hugem na MFF v Chicagu.

Proč právě AMATÉR, film skromný, zdánlivě jednoduchý, prostý jakékoliv festivalové okázalosti? Protože je to film harmonicky vyvážený, vtipný, myšlenkově celistvý. Má sympatického hrdinu — nenápadného, obyčejného človíčka, který si k výhradně rodinným účelům pořídí filmovou kameru, a tím se mu rázem otevře svět tvorby, radosti, krásy, ale také svět problémů, konfliktů, jimiž Filip občansky a lidsky zraje. Filmmovat se totiž nedá jen tak. Kamera je nástroj vtravý, agresivní, dvojsměrný (poznává a odhaluje, přesvědčuje a sugeruje), není lhostejné, na co zaostří své chladné registrující oko. Takže Filip skočí rovnýma nohama do říše spletitých etických, estetických, ba dokonce kulturně politických otázek, vymezených pojmy jako: umělecká odpovědnost, odvaha, společenská objednávka, práce s talentem atd.

Ředitel závodu hodlá využít Filipův koníček ke zvýšené podnikové i své osobní prestiže a postará se o materiální zajištění filmařského kroužku. Je poněkud směšný — mluví do filmování, chce schvalovat scénáře, aktivitu kinoamatérů se snaží udržet v mezích přiměřené své ctižádosti. Rád by se viděl jako vzorný hrdina některého z Filipových dokumentů. Není těžké domyslet tuto filmovou situaci ve smyslu průhled-

ného a trochu zlomyslného synekdochického symbolu: jako Kieślowského zdvořilý útok na povrchní schvalovací praxi. Ale věc je složitější. Ředitel jedná v logice svého postavení — úzkoprsá úzkostlivost, s níž kontroluje každý Filipův krok, je motivována reálnou a vcelku pochopitelnou starostí. Od samotného Zanussiho se Filip dozvídá, že »každý je na někom závislý« — umění nefunguje ve vzduchoprázdnu, a je-li živé, vždy riskuje neporozumění, nepřátelskou reakcí nebo také tvůrčí omyl. Bylo by ovšem nesprávné Filipův vztah k řediteli ztotožňovat s problémem odpovědnosti umělce ke společnosti — ředitel totiž nereprezentuje společnost, tedy publikum, ale instituci. Umělecká odpovědnost je něco jiného než vztah k mecenáši. Filip dobře cítí tento rozdíl, a proto filmuje jemně nepořádky bez ohledu na ředitelův nesouhlas.

Ke konfliktu společenskému prožívá hrdina ještě konflikt soukro-

mý. Jeho žena totiž nerada vidí proměnu jeho osobnosti, hlavně to, že tolik času a energie věnuje filmové práci a nikoli rodině. Tento motiv už vyznívá méně přesvědčivě, manželčin vzor je těžko pochopitelný a Jola tu proto vystupuje jako tvor podivný, zakomplexovaný, nezralý, snad i zaostalý. Moudrá žena svého partnera v jeho ušlechtilém hobby spíš podpoří, než aby mu stála v cestě. Kdyby místo bolestivě Joly stála po hrdinově boku žena moderní, energická a mající pochopení pro manželovy ambice, mohl být AMATÉR ještě zajímavějším filmem. Pravda, vytratilo by se tím drama tvůrce, jenž na oltář desáté múzy obětoval své soukromé štěstí.

Z představení AMATÉRA odchází vnímatel příjemně pobaven a obohacen o důležité postřehy a náměty k přemýšlení.

JAROMÍR BLAŽEJOVSKÝ

Cesty české opery

Včera uplynulo 155 let od uvedení první české opery Dráteník Františka Skroupa v bývalém německém Stavovském, dnešním Tylově divadle v Praze. Od té doby vykonala česká opera obrovskou pouť přes spory o časoměrnou a přízvuknou prozodii české zpěvoherní deklamace, boje Bedřicha Smetany o ideovou náplň národního hudebního dramatu, až po janáčkovu originální aplikaci nápevkové teorie, která ve spojení s jeho tvůrčí genialitou mu vydobyla světovou proslulost. Jeho pět nejslavnějších oper — Její Pastorkyňa, Káťa Kabanová, Líška Bystrouška, Věc Makropulos a Z mrtvého domu, zaznělo snad již na všech slavných světových scénách světa. Známá londýnská gramofonová firma DECCA nahrává v současné době tato díla s českými pěvci, anglickým dirigentem Charlesem Mackerrasem a Vídeňskou filharmonií. Letos se připravuje natáčení Líšky Bystroušky.

Na dobré kořeny české zpěvoherní tradice navázali naši skladatelé po II. světové válce v období budování socialismu. Od roku 1945 vzniklo okolo dvaceti původních operních děl, jejichž náměty sahají od české historie přes pohádková témata až po současnost. V roce 1979 uvedlo např. Slezské divadlo v Opavě operní novinku Zuzana v lázni hudebního skladatele Vladimíra Soukupa. Letos v březnu bude mít premiéru v Národním divadle v Praze inscenace Zuzany Vojňkové Jiří Pauera. Pro divadelní sezónu 1981—1982 zde

připravuje dramaturgie premiéru opery Cesta skladatele a operního režiséra Václava Kašíka, který je autorem hudby i libreta vytvořeného podle italského filmu Federica Felliniho. Rovněž Státní divadlo v Brně chystá uvedení nové opery Otmara Máchy, jež námětově čerpá z období atentátu na Reinharda Heydricha v roce 1942.

Ivan Král (tk)

ÚSPĚCH BRIGÁDY SOCIAL

DALŠÍ ZL

Ve čtvrtek 29. ledna 1981 se konala domě v Prostějově slavnostní schůze záložnice ROH okresního kulturního střediska za účasti zástupců Českého ústředního borového svazu pracovníků kultury, učených organizací a krajského výb

Úspěch prostějovských kulturních pracovníků je výsledkem nově osmileté systematické práce, zaměřené na prohlubování kulturně výchovné činnosti na vesnicích prostějovského okresu. Brigáda byla již v roce 1978 vyznamenána vládou ČSSR a Ústřední radou odborů titulem Vynikající kolektiv roku 1977 za mimořádné pracovní výsledky a angažovanost v rámci 60. výročí VRSSR. Jak bylo zdůrazněno v hodnocení, význam existence kolektivu je třeba spatřovat v inspirativnosti práce: stala